

ЎЗБЕКИСТОН МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ

https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss4/a46

Нуманова Мадина Латиф қизи -
Тошкент давлат иқтисодиёт университети
хузуридаги "Ўзбекистон иқтисодиётини
ривожлантиришнинг илмий асослари ва
муаммолари" илмий тадқиқот маркази илмий ходими

Аннотация. Ушбу мақолада ҳудудларда мактабгача таълим билан боғлиқ муаммолар, мактабгача таълим муассасаларининг таълим сифати, мактабгача таълим муассасаларининг қамров даражаси, мактабгача таълим муассасалари педагог ходимларининг малакаси билан боғлиқ масалалар таҳлил қилинган ва таҳлил асосида хулоса ва тавсиялар шакллантирилган.

Калит сўзлар: мактабгача таълим муассасалари, таълим сифати, педагог ходимлар, қамров даражаси, педагогик маҳорат, болалар саломатлиги, педагог ходимлар малакаси, болалар ривожланиши.

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ УЗБЕКИСТАНА

Нуманова Мадина Латиф қизи -
научный сотрудник Научно-исследовательского центра
"Научные основы и проблемы развития
экономики Узбекистана" при Ташкентском
государственном экономическом университете

Аннотация. В данной статье проанализированы проблемы, связанные с дошкольным образованием в регионах, качество образования в дошкольных образовательных учреждениях, уровень охвата в дошкольных образовательных учреждениях, вопросы, связанные с квалификацией педагогических кадров в дошкольных образовательных учреждениях и были сформулированы рекомендации на основе анализа.

Ключевые слова: дошкольные образовательные учреждения, качество образования, педагогический коллектив, охват, педагогическое мастерство, здоровье детей, квалификация педагогического коллектива, развитие детей.

DIRECTIONS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UZBEKISTAN

Numanova Madina Latif kizi -
Researcher at the Research Center "Scientific basis
and issues of economic development of Uzbekistan"
under the Tashkent state university of economics

Annotation. This article analyzes the problems associated with preschool education in the regions, the quality of education in preschool educational institutions, the level of enrollment in preschool educational institutions, issues related to the qualifications of teaching staff in preschool educational institutions, and recommendations were formed based on the analysis.

Key words: preschool educational institutions, quality of education, teaching staff, coverage, pedagogical skills, children's health, qualification of the teaching staff, children's development.

Кириш. Кўпгина мамлакатларда бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам мактабгача таълим муассасасида бола дастлабки билимни олишни бошлайди. Ўқиш, ёзиш ва ташқи дунё билан танишишни ўрганиш айнан мактабгача таълим муассасасидан бошланади. Мактабгача таълим ташкилоти бола учун жуда муҳим, чунки у уй ва мактаб ўртасидаги тафовутни бартараф этади ва оддий мактабга ўтишни анча енгиллаштиради.

Мактабгача таълим ташкилотларида болалар турли хил тадбирларга кириш имкониятига эга ва кашф қилиш, ўз тасаввурларидан

фойдаланиш, ижодий бўлиш ва ўйинни ўрганиш имкониятига эга. Аслида ўйин болаларнинг тенгдошлари, катталар билан мулоқот қилишни ўрганиш ва диққатни жамлаш, диққатни жамлаш ва мақсадли кўрсатмаларга риоя қилиш қобилиятини ривожлантиришнинг энг яхши усуллари билан бирдир.

«Бу борада, авваламбор, ёшлар ва болаларга эътибор ва амалий ғамхўрлик кўрсатиш, уларни жисмоний ва маънавий баркамол этиб тарбиялашга алоҳида аҳамият қаратмоқдамиз. Болаларни кичик ёшдан бошлаб ривожлантириш орқали келажакда уларнинг ўзлигини тўла

намоён этишига мустақкам замин яратаяпмиз. Зеро, бу эзгу мақсадимиз йўлида сарфланган инвестициялар эртага бир неча баробар ортиғи билан қайтишига шубҳа йўқ», – дейди Президентимиз Шавкат Мирзиёев [1].

Биобарин, кейинги йилларда давлатимизнинг бу борадаги саъй-ҳаракатлари тобора ортиб бораётгани бежиз эмас. 2019 йил охирида “Мақтабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг алоҳида қонуни қабул қилинган. Қонун номининг ўзи ҳам мактабгача таълим нафақат таълим маскани, балки болаларни тарбиялаш маскани ҳам эканлигини кўрсатади.

2022 йил 28 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПФ-60-сонли “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги фармони имзоланди. Мазкур фармонга биноан 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси ва уни «Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тасдиқланди.

Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегияси жами 100 та мақсадни қамраб олган бўлиб, шундан 34 таси адолатли ижтимоий сиёсат юритиш, инсон капиталини ривожлантириш билан боғлиқ. Инсон тараққиёти концепциясининг асосий тамойилларига асосланган инсон капитални ривожланишини таъминлаш миллий иқтисодиёт учун долзарб аҳамиятга эга. Шу борада ҳар бир мамлакат учун ёш авлоднинг келажакда муносиб ўрин эгаллаши ва рақобатбардош кадрга айланиши, ҳаётда муваффақиятга эришиши, юқори малакаларни эгаллаши учун зарур бўлган барча шарт шароитлар яратиш муҳим аҳамият касб этади.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. XI Ҳ асрнинг иккинчи ярмида XX аср бошида Европада немис педагоги Фридрих Фрөбелнинг [2] (1782-1852) мактабгача тарбия назарияси кенг тарқалди. Фрөбелнинг педагогик тизими зиддиятли эди. У маънавий принципнинг материалдан устунлигини тасдиқлайдиган идеалистик фалсафага асосланган эди. Фрөбел бутун дунёда кенг тарқалган “болалар боғчаси” атамасини киритган. Фрөбелнинг мактабгача таълим муассасаси ўқитувчиларни боланинг етуклиги ва ривожланишига ҳисса қўшишга, мақсадли педагогик таъсирнинг аҳамиятини баҳолашга ундаш учун мўлжалланган эди. У мактабгача таълим амалиётини сезиларли даражада бойитди, ёшига қараб болалар билан ишлашнинг турли усулларини ишлаб чиқди. Ф.Фрөбелнинг асосий ғояси оиладаги ҳаётни янада маданиятли қилиш, бутун халқнинг турмуш тарзини шакллантириш ва бутун инсониятнинг ҳаётий тамойилларига таъсир кўрсатишдан иборат эди.

Д.Дъюи [3] (1859-1952) ўша даврнинг яна бир илмий йўналиши – “прогрессивизм”ни ифодалайди. Д.Дъюининг “Мақтаб ва жамият” китоби психология ва педагогика ҳақиқий муаммоларни ҳал қилишга қаратилган бўлиши кераклигини кўрсатиб берди, янги авлод ўқитувчилари учун асос бўлди.

Э.Л.Торндайк [4] “Таълим психологияси” муаллифи ўқув натижаларига таъсир қилувчи кўплаб ўзаро боғлиқ омилларни тушунди. У ўз назариясини ўзи назорат қилган лаборатория тадқиқотлари асосида қурди ва муаммони ҳал қилиш тажриба ва машғулот каби кўп фикрлашни талаб қилмайди, деб ҳисоблади. Унинг ғоялари гесталт психологиясининг асосчиларидан бири, идрок назариясини ишлаб чиққан В.Келер томонидан тузатилган: “одам муаммони ечиш устида қанчалик меҳнат қилмасин, синов ва хатоликларга йўл қўймасин, вазият кўрилганда ечим бир зумда келади ва умуман олганда, уни ҳал қилишда изчил қадамлар мавжуд эмас, аммо ва бу ёндашув билан муаммони бир бутун сифатида аниқ тушуниш зарурий шартга айланади”.

Мақтабгача таълим назариясини ривожлантиришга швейцариялик таниқли демократ ўқитувчи Гейнрих Песталоци [5] (1746-1827) катта ҳисса қўшган. У феодал ижтимоий муносабатларнинг бузилиши ва капитализмга ўтиш даврида яшаб, халқнинг кенг қашшоқлашишини, эски ахлоқий меъёрларнинг емирилишини кўрди. Одамларнинг аҳволини яхшилашни орзу қилган Песталоци бунга тўғри тарбия ва умумий таълим натижасида эришиш мумкин, деб ҳисобларди.

Унинг қарашларининг утопик табиати маърифатнинг ўзи халқ оммаси учун яхшироқ ҳаётни кафолатлайди, деган ҳаёлий эътиқоддан иборат эди. Песталоци ҳар бир боланинг ўзига хос мойилликлари борлигига ишонган, улар дастлаб пайдо бўлган ва ривожланиш тенденциясига эга. Табиий мувофиқлик тамойилига асосланиб, у ўқитувчидан болаларнинг ёш имкониятлари ва хусусиятларига мос келишини талаб қилди.

Роберт Оуэн [6] (1771-1858) таниқли утопик социалистлардан бири эди. У капиталистик тузумни кескин танқид қилиб, ишлаб чиқариш воситаларига ижтимоий мулкчиликни ўрнатиш зарурлигини эълон қилган. Оуэн ўқитувчиларни танлашга алоҳида эътибор берган, уларнинг асосий фазилатларини таълим эмас, балки болаларга бўлган муҳаббат, меҳр-оқибат ва одоб деб билган. Оуэннинг мактабгача таълим соҳасидаги фаолияти илғор жамоатчилик томонидан юқори баҳоланган.

Ф.Энгельс шундай деб ёзган эди: “Янги Ланаркда Оуэн томонидан ихтиро қилинган ёш болалар учун мактаблар биринчи бўлиб жорий

этилган. Улар икки ёшдан бошлаб болаларни қабул қилишган ва болалар у ерда шундай мароқли дам олишар эдики, уларни уйга олиб бориш жуда қийин эди”.

Валъдорф педагогикаси [7] – педагогик назария ва амалиётда 80 йилдан ортиқ вақтдан бери мавжуд бўлган жуда қизиқарли ва ўзига хос йўналиш. Валъдорф педагогикасининг тарафдорлари болалик инсон ҳаётидаги ўзига хос ва такрорланмас давр бўлиб, у махсус вазифалар ва мақсадларни бажаришни талаб қилади. Валдорф педагогикаси асосларидан фойдаланадиган мактабгача таълим муассасалари иш жараёнида қуйидаги тамойилларни қўллайди: ривожланиш учун енгил ва қулай муҳит яратиш; шахсий намуна ва тақлид орқали тарбиялаш; кўп функцияли ўйинлардан фойдаланиш; ўйин фаолиятини ривожлантиришга ёрдам берадиган муҳитни яратиш; гуруҳнинг тўғри ритмини ташкил этиш; меҳнат фаолиятининг хилма-хил турларидан ва асосий бадиий кўникмалардан фойдаланиш.

Мактабгача таълим ва тарбия – болаларга таълим ва тарбия беришга, уларни интеллектуал, маънавий-ахлоқий, этик, эстетик ва жисмоний жиҳатдан ривожлантиришга, шунингдек, болаларни умумий ўрта таълимга тайёрлашга қаратилган узлуксиз таълим тури.

Мактабгача таълим ташкилоти – болалар, одатда, 3 ёшдан 5 ёшгача рўйхатдан ўтадиган дастур. Мактабгача таълим дастурларида профессионал ўқитилган катталар болаларнинг ижтимоий ва ҳиссий ривожланишини яхшилаш учун ўйин билан бирлашадилар [8].

Тадқиқот методологияси. Тадқиқотнинг эмпирик маълумотлари сифатида Ўзбекистон

Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотларидан фойдаланилди. Илмий тадқиқот натижалари статистик таҳлил, қиёсий таҳлил, умумлаштириш, таснифлаш каби усулларга асосланади.

Таҳлил ва натижалар. Янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Конституциясига кўра давлат қуйидаги кафолатларини белгилайди:

- Давлат мактабгача таълим ва тарбияни ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратади.

- Мактабгача таълим ва тарбия, умумий ўрта таълим давлат назоратидадир [9].

Давлат ҳар бир боланинг умумий ўрта таълим муассасаларига ўқишга киришидан бир йил олдин давлат мактабгача таълим муассасаларида умумий ўрта таълимга мажбурий бир йиллик тайёргарликдан ўтиш ҳуқуқини кафолатлайди.

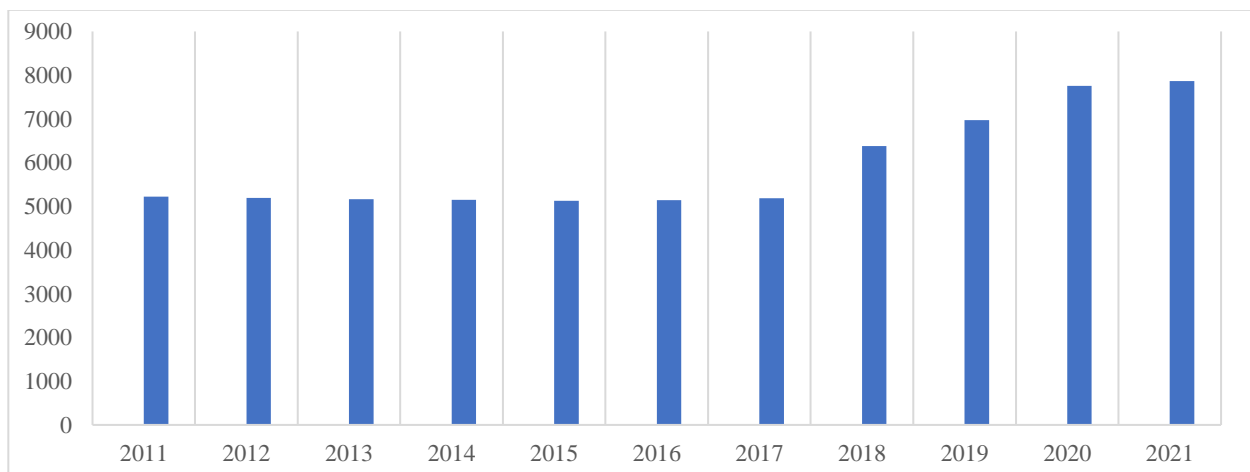
Қонунга мувофиқ, мактабгача таълим ва тарбия тизимига қуйидагилар киради:

- мактабгача таълим ташкилотлари;
- таълимнинг муқобил шакллари;
- мактабгача таълим соҳасидаги илмий-тадқиқот муассасалари ва таълим ташкилотлари;

- мактабгача таълим ва тарбия соҳасидаги давлат органлари, шунингдек, уларга бўйсунувчи ташкилотлар.

Қонунга кўра, мактабгача таълим ташкилоти давлат ва нодавлат бўлиши мумкин.

Давлат-хусусий шериклик асосида нодавлат мактабгача таълим ташкилотлари ҳам тузилиши мумкин.

1-расм. Ўзбекистон Республикасида 2011-2021 йилларда мактабгача таълим ташкилотлари сони динамикаси [10]

Мактабгача таълим ташкилотлари қуйидагича тўрт турда бўлиши мумкин:

- умумий турдаги МТМ;
- кўп тармоқли ихтисослаштирилган мактабгача таълим муассасаси (жисмоний ёки

ақлий ривожланишида нуқсонли бўлган болаларни ўқитиш учун);

- инклюзив гуруҳлар билан ЭСЕ (болаларни соғлом муҳитга интеграциялашган ҳолда уларнинг алоҳида таълим эҳтиёжлари ва инди-

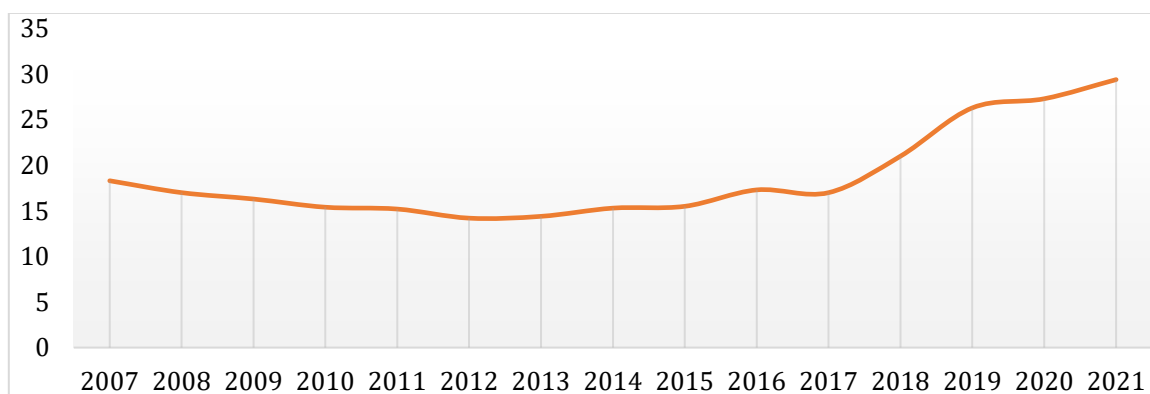
видуал қобилиятларини ҳисобга олган ҳолда ўқитиш учун);

- комбинацияланган мактабгача таълим (жисмоний ёки ақлий ривожланишида нуқсони бўлган болаларни ва ривожланишида нуқсони бўлмаган болаларни алоҳида ва инклюзив гуруҳларда биргаликда ўқитиш учун).

Ўзбекистон Республикасида мактабгача таълим ташкилотларининг сони 2018 йилга келиб, кескин ошганини кўришимиз мумкин (1-расм).

Ушбу расмда 2011-2021 йилларда мактабгача таълим ташкилотлари сони келтирилган бўлиб, 2011 йил Ўзбекистон Республикасида

5221 та мактабгача таълим муассасалари фаолият юритган. 2018 йил бу кўрсаткич сезиларли даражада ўсиб, 6381 тани ташкил этган. 2021 йил якунига кўра, Ўзбекистон Республикасида мактабгача таълим ташкилотлари сони 7868 тани ташкил этиб, 2011 йилга қараганда 33 фоизга ўсганини кўришимиз мумкин. Кичик ёшдаги болаларнинг таълим даражаси бутун таълим тизимининг самарадорлигини белгилаб берувчи асосий унсурлардандир. Таъкидлаб ўтиш керакки, республикада мактабгача таълим билан болаларнинг қамраб олинганлик даражаси 2017 йилгача пасайиб бориш тенденцияси кузатилган (2-расм).

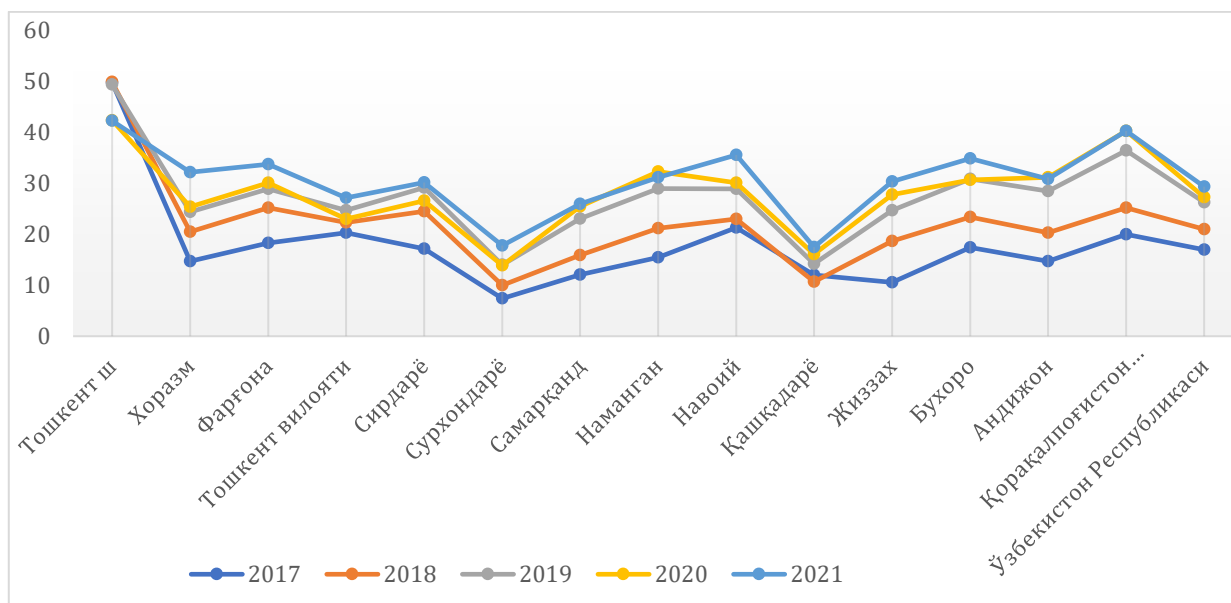

2-расм. 2007-2021 йилларда Ўзбекистонда 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим тизими билан қамраб олиниши динамикаси [10]

Юқоридаги расмдан кўришимиз мумкин, 2007 йил Ўзбекистонда 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим тизими билан қамраб олиниши 18,3 фоизни ташкил этган, 2019 йилга келиб, бу кўрсаткич сезиларли даражада ўсиб, 26,3 фоизни ташкил этган.

2021 йил Ўзбекистон Республикаси бўйича 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим

тизими билан қамраб олиниши 29,4 фоизни ташкил этиб, 2007 йил кўрсаткичига қараганда 38 фоизга ўсганини кўришимиз мумкин. 3-расмда 2017-2021 йилларда 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши динамикасини кўриб чиқамиз.

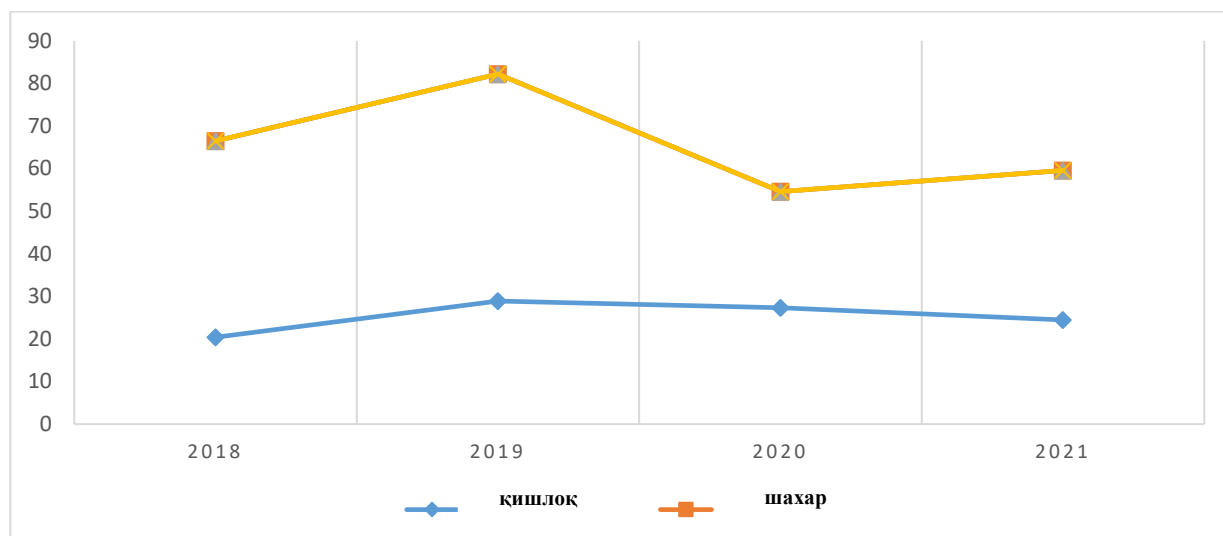

3-расм. 2017-2021 йилларда 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши динамикаси [10] (йил охирига)

Юқоридаги расмдан кўришимиз мумкин, 2017 йил якунига кўра, 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши бўйича энг паст кўрсаткич Сурхондарё вилоятида кузатилган (7,4 %), энг юқори кўрсаткич эса Тошкент шаҳрида кузатилганини кўришимиз мумкин (49,8 %). 2021 йил якунига кўра, 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши бўйича энг паст кўрсаткич Қашқадарё вилоятида (17,5 %) ва Сурхондарё вилоятида (17,8 %) кузатилган. 2021 йил якунига кўра, 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши бўйича энг юқори кўрсаткич Тошкент шаҳрида (42,3 %) ва Қора-

қалпоғистон Республикасида (40,3 %) кузатилган.

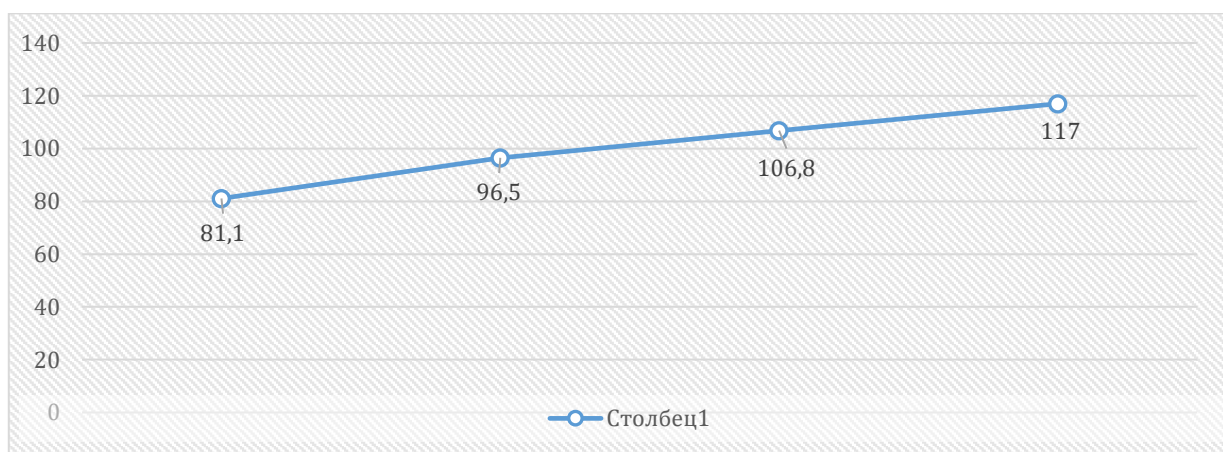
Мактабгача таълим муассасаларининг қамрови пастлиги ва таълим сифатининг пастлиги болаларнинг мактабга тайёрланмаслиги хавфини туғдиради. 2021 йил мактабгача таълим ташкилотлари сони 7868 тани ташкил этган бўлиб, 2018 йилга нисбатан 1487 тага кўпайган. 2021 йил мактабгача таълим ташкилотлари шаҳар жойларида 4 129 та, қишлоқ жойларида 3 739 тани ташкил қилган. 2021 йил 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олиниши шаҳар жойларида 35,1 фоиз, қишлоқ жойларида эса 24,5 фоизни ташкил қилган.

4-расм. 2018-2021 йилларда шаҳар ва қишлоқ жойларидаги мактабгача таълим муассасаларида 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олиниши,% [10]

Юқоридаги расмда кўришимиз мумкин, 2021 йил мактабгача таълим ташкилотлари сони 7868 тани ташкил этган бўлиб, 2018 йилга нисбатан 1487 тага кўпайган. 2021 йил мактабгача таълим ташкилотлари шаҳар жойларида 4 129 та, қишлоқ жойларида 3 739 тани ташкил қилган. 2021 йил 1-6 ёшли болаларнинг мактаб-

гача таълим билан қамраб олиниши шаҳар жойларида 35,1 фоиз, қишлоқ жойларида эса 24,5 фоизни ташкил қилганини кўришимиз мумкин. 5-расмда 2018-2021 йилларда мактабгача таълим ташкилотларининг педагог ходимлари сони келтирилган.

5-расм. 2018-2021 йилларда мактабгача таълим ташкилотларининг педагог ходимлари сони [10] (йил охирига)

2018 йил якунига кўра, мактабгача таълим ташкилотларининг педагог ходимлари сони жами 81,1 минг киши, 2019 йил 96,5 минг киши, 2020 йил 106,8 минг киши, 2021 йил

жами 117,0 минг кишини ташкил этиб, 2018 йил кўрсаткичларига қараганда 31 %га ўсганини кўришимиз мумкин.

6-расм. 2018-2021 йилларда мактабгача таълим ташкилотлари педагог ходимларининг малакаси [10] (йил охирига, %)

2018 йил якунига кўра, мактабгача таълим ташкилотлари педагог ходимларининг 22,4 фоизи олий маълумотга эга, 74,4 фоизи эса ўрта махсус педагогик маълумотга эга кадрларни ташкил этган. 2021 йил якунига кўра, мактабгача таълим ташкилотлари педагог ходимларининг 39,2 фоизи олий маълумотга эга, 77,8 фоизи ўрта махсус педагогик маълумотга эга кадрларни ташкил этган.

Албатта, мактабгача таълим ташкилотларида педагог ходимларнинг малакаси, билим ва кўникмалари муҳим аҳамиятга эга. Чунки болалар салоҳиятининг ўсишига сабабчи, юқори билим ва кўникмаларга эга бўлишига ёрдам берадиган педагог ходимларнинг ўрни бекиёсдир.

Хулоса ва таклифлар. Юқоридаги илмий асосланган таҳлиллардан келиб чиққан ҳолда куйидагиларни ажратиб кўрсатишимиз керак:

– республикада мактабгача таълим билан болаларнинг қамраб олинганлик даражаси 2017 йилгача пасайиб бориш тенденцияси кузатилган;

– 2021 йил якунига кўра, 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши бўйича энг паст кўрсаткич Қашқадарё вилоятида (17,5 %) ва Сурхондарё вилоятида (17,8 %) кузатилган. 2021 йил якунига кўра, 1-6 ёшли болаларнинг ҳудудлар бўйича мактабгача таълим билан қамраб олиниши бўйича энг юқори кўрсаткич Тошкент шаҳрида (42,3 %) ва Қорақалпоғистон Республикасида (40,3 %) кузатилган;

– 2021 йил 1-6 ёшли болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олиниши шаҳар жойларида 35,1 фоиз, қишлоқ жойларида эса 24,5 фоизни ташкил қилган;

– 2021 йил якунига кўра, мактабгача таълим ташкилотлари педагог ходимларининг 39,2

фоизи олий маълумотга эга, 77,8 фоизи ўрта махсус педагогик маълумотга эга кадрларни ташкил этган.

Шунингдек, таҳлил натижаларига кўра куйидаги таклифлар шакллантирилди:

– ҳудудлардаги бўш турган биноларни тадбиркорларни жалб қилган ҳолда мактабгача таълим муассасаларини ташкил этиш;

– нодавлат боғчаларини қуриш бўйича тармоқ жадвалини ишлаб чиқиш;

– мактабгача таълим муассасаси учун малакали педагог кадрлар билан таъминлаш чораларини кўриш;

– болаларни мактабгача таълим билан қамраб олиш даражаси паст бўлган туманларда қамров даражасини ошириш бўйича чора-тадбирларни кўриш;

– мактабгача таълим муассасаларида педагог кадрларга бепул малакавий курсларни ташкил этиш;

– мактабгача таълим муассасаларида болаларнинг адаптация даври енгил кечиши учун ота-оналар билан профилактик суҳбатларни олиб бориш;

– мактабгача таълим муассасаларида болаларнинг соғлом овқатланишини таъминлаш;

– нутқида оғир нуқсонлар бўлган болалар учун, эшитишда оғир нуқсонлар бўлган болалар учун, кўринишида оғир нуқсонлар бўлган болалар учун, психик нуқсонлари бўлган болалар учун, ақлий ривожланишида нуқсонли бўлган, таянч-ҳаракатланиш аппаратида нуқсонлари бўлган болалар учун индивидуал ёндашувни таъминлаш;

– бола шахсини шакллантириш, унинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш, улар ижтимоий тажриба олишини таъминлаш зарур.

Манба ва фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг "Мақтабгача таълим ва тарбия тўғрисида"ги ЎРҚ-595-сонли қонуни. Электрон манба: <https://lex.uz/uz/docs/4646908?ONDATE2=27.04.2021&action=compare>
2. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. 50-модда. Электрон манба: <https://lex.uz/uz/docs/-6445145>
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Кичик ёшдаги болаларни тарбиялаш ва таълим бериш бўйича иккинчи бутунжаҳон конференцияси очилиш маросимидаги нутқи. Электрон манба: <https://xs.uz/uzkr/post/ozbekiston-respublikasi-prezidentining-kichik-yoshdagi-bolalarni-tarbiyalash-va-talim-berish-bojicha-ikkinchi-butunzahon-konferentsiyasi-ochilish-marosimidagi-nutqi>
4. Фрѐбель Ф. Педагогические сочинения. / Ф.Фрѐбель; пер. И.Д.Городецкой. 2-е изд. – М.: Книгоиздательство К.И.Тихомирова, 1913. Том 1. Воспитание человека. – 359 с.
5. Дьюи Д. Школа и общество [Текст]. / Д.Дьюи. – М.: Работник просвещения, 1925. – 127 с.
6. Торндайк Э. Принципы обучения, основанные на психологии. / Э.Торндайк. – М.: Издательство Юрайт, 2023. – 270 с. (Антология мысли). ISBN 978-5-534-14262-4.
7. Философские основы «элементарного образования». И.Г.Песталоцци. / В.А.Рыбин. // *Вопр. философии*. 2006. № 7. С. 74-83. – Библиогр. С. 83.
8. Вахитов К.И. Роберт Оуэн. Учебное пособие. – М.: Издательско-торговая корпорация «Данников и Ко», 2004. – 44 с.
9. Вальдорфская педагогика: Антология. / Под ред. А.А.Пинского. – М.: Просвещение, 2003. – 494 с.
10. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари.

OLIY TA'LIM XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHDA AUTSORSINGNING O'RNI

Rejapov Xayrillo Xikmatullayevich -

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti
Moliya va kredit kafedrasi mudiri, dotsenti, PhD

[doi https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss4/a47](https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss4/a47)

Annotatsiya. Maqolada autsorsingning mohiyati va oliy ta'lim tizimida qo'llash yo'nalishlari o'rganilgan. Shuningdek, autsorsing asosida ta'lim sifati va autsorsing xizmatlarini shakllantirishning tashkiliy shakllari, uni rivojlantirish yo'nalishlari tahlil etilgan. Mamlakat oliy ta'lim muassasalarida autsorsing markazlar tashkil etish va ularning vazifalarini aniq belgilash asosida rivojlantirish yo'nalishlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, oliy ta'lim, oliy ta'lim xizmatlari, mehnat, mehnat bozori, autsorsing, ta'lim xizmatlari, ta'lim sifati, innovatsiya, malaka, qobiliyat.

РОЛЬ АУТСОРСИНГА В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ

Режапов Хайрилло Хикматуллаевич -

Национальный университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека,
заведующий кафедрой Финансы и кредита, доцент, к.э.н.

Аннотация. В статье рассматривается сущность аутсорсинга и его применение в высшем образовании. Также анализируются качество образования на основе аутсорсинга и организационные формы формирования аутсорсинговых услуг, направления его развития. Освещены направления развития центров аутсорсинга в высших учебных заведениях страны на основе установления и четкого определения их функций.

Ключевые слова: образование, высшее образование, услуги высшего образования, труд, рынок труда, аутсорсинг, образовательные услуги, качество образования, инновации, навыки, умения.

THE ROLE OF OUTSOURCING IN IMPROVING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATIONAL SERVICES

Rejapov Khayrillo Khikmatullaevich -

National University of Uzbekistan named after
Mirzo Ulugbek, Head of the Department of
Finance and Credit, Associate Professor, Ph.D.

Annotation. The state considers the essence of outsourcing and its application in higher education. It also analyzes the quality of education based on outsourcing and organizational forms of formation of outsourcing services, the direction of its development. The directions for the development of outsourcing centers in higher educational institutions of the country are highlighted on the basis of the establishment and clear definition of his functions.

Key words: education, higher education, higher education services, labor, labor market, outsourcing, educational services, education quality, innovations, skills, abilities.